

Mit tegyünk az egészséges mogyorótermésért?

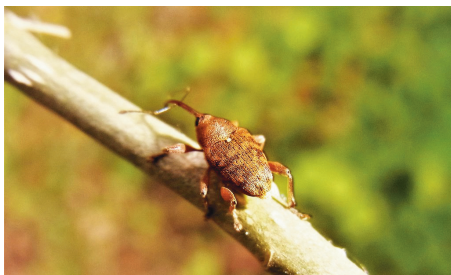
HAZÁNK ÉGHAJLATA ÉS TALAJADOTTSÁGAI KEDVEZŐK A MOGYORÓ TERMESZTÉSÉHEZ, EZÉRT A MOGYORÓNAK MINDENKÉPPEN HELYE VAN A HÁZIKERTekben IS. A MOGYORÓ VÉDELME SORÁN VISZONYLAG KEVÉS KÁRTEVŐVEL ÉS KÓROKOZÓVAL KELL SZÁMOLNUNK: A KÁRTEVŐK KÖZÜL A MOGYORÓORMÁNYOS, A MOGYORÓRŰGY-GUBACSATKA, A MOGYORÓ-TAKÁCSATKA KÁROSÍTJA RENDSZERESEN, VALAMINT AZ UTÓBBI ÉVEKBEN EGY ÚJ POLOSKAFAJ IS SZÁMOTTEVŐ KÁRT OKOZHAT.

DR. KOLEVA ROSZICA

A mogyoróormányos a mogyoró legismertebb kártevője, amely elsősorban a későn érő fajtákon károsít. A termés csökkentésében e kártevő szerepe a legnagyobb. Május közepétől a leveleken hámozgatás nyomai és lyukak jelennek meg. A 6-9 mm-es, barna színű ormányosbogarak meg-rágják a leveleket és a fiatal hajtásokat, de a fő kár-

tételt a zsenge termések megsebzésével okozzák. A károsítás nyomán a mogyoró héján kb. 2 mm-es kerek lyuk keletkezik, amely később összeforr. A mogyoró belsejében lábatlan, sárgásfehér színű, vörösesbarna fejű lárvát találhatók. Az 5-7 mm-es kukac a termés belsejében él és teljesen feléli azt, a helyén csak barna, morzsalékos rágcsálék ma-

rad. A kifejlődött lárvá 2-3 mm-es, kör alakú nyíláson keresztül távozik, és a talaj 10-20 cm-es mélységébe hatol, ahol áttelel. A mogyoróormányos egynemzedékes faj. A földgubóban áttelelő lárvák jelentős része (70-75%) májusban bábozódik, míg

A mogyoróormányos tojásrakása hosszan elhúzódik

más részük 1-3 éves diapauzába vonul. A kifejlett bogarak május harmadik dekádjától június végéig repülnek. A főrajzás időszaka hazánkban június első felére tehető.

Mivel a bogarak előjövetele és tojásrakása 4-6 hétig is elhúzódhat, júniusban 1-2 alkalommal tanácsos védekezni ellenük. Mechanikai eszközökkel (pl. a hajnali órákban a megdermedt bogarak lerázásával; a lárvák gyérítésére a korán lehullott, fertőzött termés megsemmisítésével) is mérsékelhetjük a következő évi kár mértékét.

A rágási sérülések utat nyitnak a mogyoró moníliai betegségét okozó *Sclerotinia fructigena*

A kifejlett lárvák kerek lyukon át hagyja el a mogyorót

gombának is, amely csapadékos körülmények között a termés teljes pusztulását okozhatja.

Atkák

A mogoró-gubacsatka a rügyek rendellenes duzzadásával, deformálódásával okoz kártételt. Tavasszal a mogoróbokrok vesszőin gubacszerű, gömbölyű, 1-1,5 cm-es duzzadt rügyek keletkeznek, fakadás idején szétnyílnak, de nem hajtanak ki. A károsított rügyek pikkelyei között erős nagytóval 0,2 mm-es atkákat lehet megfigyelni. A károsított rügyek a nyár folyamán elhalnak. Súlyos fertőzés esetén a következő évi termés is veszélyeztetett.

A mogoró-gubacsatkával fertőzött rügyek nem hajtanak ki

A kártevőnek évente 5-6 nemzedéke fejlődhet ki. A rügyekben áttelelő nőtények tavasszal a fiatal levelekre, majd az újonnan képződő rügyekbe vándorolnak. Egy-egy rügyben akár több száz atka is megtalálható. Évente két alkalommal vonulnak a rügyekbe: májusban és július-augusztusban. A kártevő ellen engedélyezett növényvédő szer jelenleg nincsen forgalomban. A nyugalmi időszakban a fertőzött, gyanús rügyek eltávolítása után elvégzett alapos lemosó permetezéssel a telelő populáció egy része elpusztítható.

A nyár második felében a mogoróbokrokat a mogoró-takácsatka is veszélyezteti. Országsszerte gyakori faj. Elszaporodása rendszerint súlyos

lombveszteséggel jár. Kártétele főként a fiatal levelek szívogatásában nyilvánul meg. Erős fertőzés esetén a levelek barnulnak, és lényegesen csökken az asszimilációs felület. A takácsatkák kártételére jellemző sárgás szívásfoltok eleinte csak a hajtások alsó leveleire és az erek környékére, később a teljes lombozatra is kiterjedhetnek. A kártevőnek évente 4-6 nemzedéke van. A megtermékenyített nőtények telelnek át a kéregpedésekben és a száraz növényi maradványok között. Az áttelelt egyedek tavasszal elhagyják a telelőhelyüket és a fiatal leveleket szívogatják, majd megkezdik a tojásrakást. A kártevő ellen engedélyezett növényvédő szer jelenleg nincs. A lárvák kelése idején más gyümölcskultúrákban javasolt speciális atkaölő szerekkel csökkenthető az egyedszáma.

Új kártevő

A mogorószüret közepén-végén a *Pantilius tunicatus* poloskafaj kártételével is számolhatunk. A leveleken 5 mm-es, fekete szárnyú poloskák

A *Pantilius tunicatus* lárvái károsítják a mogoró levelét, a kifejlett poloskák viszont hasznosak

láthatók, melyeknek a világos színű lárvái károsítanak. A kártevő tojásként az ágakon telel át. Május végén kelnek ki a lárvák és szívogatni kezdenek. Május végétől figyeljük a leveleket, hogy megjelennek-e rajtuk szívogató lárvák vagy a kifejlett állatok. Mivel a kifejlett poloskák levéltetvekkel is

táplálkoznak, kémiai védekezést csak súlyos fertőzés esetén végezzünk.

A kártevő észlelésekor – tekintettel a közeli betakarításra – rövid hatástartamú készítményekkel célszerű védekezni. A kifejlett egyedek reggel kevésbé mozgékonyak, ezért a permetezést lehetőleg kora reggel végezzük.

A mogoróbokrokat esetenként még a nagy és a kis mogoró-levéltetű, valamint a mogorócincér is károsíthatja.

Gombás betegségek

A kórokozók közül a mogorólisztharmat és a monília mogoróhullás bír nagyobb jelentőséggel. Az egyéb kórokozók, mint például a levélfoltosságot okozó *Phyllosticta coryli* és *Septoria avellanae* gombák ellen nem kell rendszeresen védekezni.

A mogorólisztharmat közismert betegség, amely a hajtásvégek és levelek károsításával okoz tetemes veszteséget. Rendszeres fellépése esetén gyengíti a bokrokat. A fertőzés következtében a levelek fonákán először részlegesen, majd az egész levéllemezre kiterjedő szürkésfehér lisztes bevonat jelenik meg, benne később sárgásbarna, majd fekete kleisztotéciumok képződnek. Erős fertőzés esetén augusztus közepére, végére lombhullás, levélbarnulás lép fel. A fertőzési források a lehullott levelek, ahol a kórokozó kleisztotéciumokkal telel át. Védekezésként össze és égessük el a fertőzött lombot. A lisztharmat ellen használt kénkészítmények a mogoró-takácsatkák számát is gyérítik.

A mogoró monília betegsége termésrohadást és -hullást eredményez. A fertőzés következtében a kopáncs alatt a zsenge makkon fokozatosan növekvő barnulás figyelhető meg, ami később az egész makkra kiterjed. A makk és a makkból aszalódik. A fertőzött, mumifikálódott termés, illetve terméscsoportok a nyár folyamán – többnyire júliusban – a talajra hullik. Egyes fajtákon a veszteség elérheti a 70-90%-ot. A csa-

Általában nem szükséges védekezni a kis mogoró-levéltetű ellen

padékos, hűvös idő kedvező a kórokozó számára. A fertőzési források a talajra hullott, mumifikálódott termések, valamint a mogoróbokrok közelében lévő almatermésűek és csonthéjasok fán maradt vagy a talajon lévő gyümölcsmúmiái. Ezekon tavasszal szaporítóképletek fejlődnek, amelyek elindítják az első tavaszi fertőzéseket. A kórokozó elsősorban sebzéseken keresztül (pl. mogoróórmányos tojásrakási helyei) jut a zsenge makk belsejébe. Ezután egyik termésből a másikkba az érintkezési pontokon jut át.

A betegség elleni hatékony védekezés alapja a patogén gombának kaput nyitó sérülések, sebzések keletkezésének megakadályozása. Ezért a mogoróórmányos elleni hatékony védekezés rendszerint érzékelhetően csökkenti a moníliafertőzést. Szükség esetén terméskötődés után a

Mogorólisztharmat telelő szaporítóképletei a levél fonákán, erős nagyításban

mogoróbokrokat legalább két alkalommal, 10 napos időközzel, a kórokozó ellen hatásos gombaölő szerrel kell permetezni.

A mogoró betegségei és kártevői ellen engedélyezett készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Hatásmód	Kultúra	Károsító	Dózis (g/10 l víz, ml/10 l víz)	É.v.i. (nap)
Champ DP (réz-hidroxid)	kontakt	héjas gyümölcsűek (dió, mandula, mogoró, gesztenye)	baktériumos, gombás eredetű betegségek (kivéve lisztharmat)	20-30 g	21
Nordox 75 WG (réz(II)-oxid)	kontakt	héjas gyümölcsűek	baktériumos, gombás eredetű betegségek (kivéve lisztharmat)	40 g	21
Cuprofix 30 DG (mankoceb+ bordói keverék)	kontakt	héjas gyümölcsűek	baktériumos, gombás eredetű betegségek (kivéve lisztharmat)	40 g	21
Microthiol Special (kén)	kontakt	mogoró	lisztharmat	50 g	nk
Dipel DF (<i>B. thuringiensis</i> var. <i>kurstaki</i>)	biológiai	dió, mandula, mogoró, szelídgesztenye	amerikai fehér medvelepke, gyümölcsmolyok, lombrágó hernyók	10-15 g	2
Karate Zeon CS (lambda-cihalotrin)	kontakt	mogoró	mogoróórmányos	2 ml	14
Vegarep EC (napraforgóolaj+lecitin)	kontakt	héjas gyümölcsűek	levéltetvek	100-300 ml	nk

É.v.i.: élelmezés-egészségügyi várakozási idő

nk: nincs korlátozás